

Sak 8/15

Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av jerv 2015-2016

Bakgrunn

Gjennom behandlingen av St.meld. nr 15 (2003-2004) og Innst. S. nr 174 (2003-2004) ble det vedtatt nasjonale bestandsmål for brunbjørn, gaupe, jerv, kongeørn og ulv. Det ble også vedtatt å opprette åtte forvaltningsregioner for rovvilt. I Forskrift om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften), av 18.3.2005 nr 242, er de regionale rovviltnemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling etter forskriften § 10 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene

Styrende dokumenter

Rovviltforliket

Representantforslag 163 S (2010-2011) (rovviltforliket) legger nye føringer for forvaltningen av rovvilt. Her slås det bl.a. fast at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet for bestandsregulering av jerv, slik at ekstraordinære uttak av yngleregistreringer over tid kan reduseres til et minimum.

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr 100, legger rammen for forvaltningen av naturressursene, jf § 1. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning i rovviltforskriften § 1.

Rovviltforskriften

Rovviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene for hver enkelt region er gitt i § 4 første ledd bokstav a til h. Region 4 og 5 har et felles bestandsmål om tre årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv, jf bokstavene d og e. Når bestandene av den enkelte art ligger over de regionale bestandsmålene har rovviltnemndene myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, lisensfelling og kvotejakt, jf henholdsvis §§ 8, 10 og 11. Det er et absolutt krav om at rovviltnemndene må være beslutningsdyktige i henhold til § 7 fjerde ledd. Ved vurdering om nemnda har myndighet legges data om siste års yngling for brunbjørn og ulv til grunn, mens gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger legges til grunn for gaupe og jerv, jf § 7 første ledd, andre og tredje punktum.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf § 7 siste ledd.

Om lisensfelling

Lisensfelling er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b, jf rovviltforskriften § 10; lisensfelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv skal være et skademotivert virkemiddel for å begrense veksten og/eller utbredelsen av rovviltartene.

Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for lisensfelling, jf rovviltforskriften henholdsvis §§ 10 og 13. Fellingsperioden for hver enkelt art er gitt i § 10 femte ledd.

Bestandsstatus og -utvikling hos jerv i Hedmark

Det nasjonale overvåkingsprogrammet gir gjennom Rovdata årlig ut rapporter over bestandssituasjonen og antall ynglinger av jerv. Rapportene legges fram 1.oktober hvert år. Rapporten for 2014 og foreløpige ynglinger i rovbases må derfor legges til grunn for vurderingene knyttet til dagens bestandssituasjon (pr. 11.5.2015).

Jervebestanden i Norge er gjennom flere år estimert med bakgrunn i registrering av antall ynglehi. For perioden 2012 til 2014 er gjennomsnitt for registrerte ynglinger av jerv i Norge på 54,7. Den norske jervebestanden er beregnet til 343 ± 46 dyr (NINA rapport 1086). I perioden 2012 til 2014 var det et gjennomsnitt på 9 ynglinger i Hedmark. NINA har beregnet at jervebestanden i Hedmark er på $56,4 \pm 10,8$ dyr (tabell 1).

Tabell 1: Antall ynglinger av jerv i Hedmark i perioden 2009 til 2015, beregnet bestand, antall hiuttak hvor tisper og/eller valper er tatt ut og all kjent avgang av jerv i Hedmark i samme periode (jerv tatt ut ved ekstraordinære uttak og ved skadefelling er angitt i parentes).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ¹
Ynglinger	5	10	12	10	7	10	12
Estimert bestand	36,2	49,0	55,6	65,9	59,7	56	-
Hiuttak	1	1	3	2	2	2	5
Avgang	4 (3)	13 (2)	23 (13)	26 (12)	14 (3)	18 (8)	20 (18)

¹ Foreløpige tall for 2015, oppdatert pr 11.5.2015

Pr. 11.5.2015 er det registrert 9 dokumenterte og 3 antatte ynglinger av jerv i Hedmark i 2015. Fem av disse ynglingene, med til sammen 5 tisper og 11 valper er tatt ut i prioriterte beiteområder.

I møte den 13.8.2014 fattet rovviltnemnda en lisensfellingskvote på 16 dyr, 11 dyr ble felt under lisensfellingsperioden 2014/2015.

Kjent avgang av jerv i 2015 er 20 dyr. Av disse er 18 dyr tatt ut ved ekstraordinært uttak (16 ved hiuttak), og 2 dyr felt under lisensjakt.

Kilder:

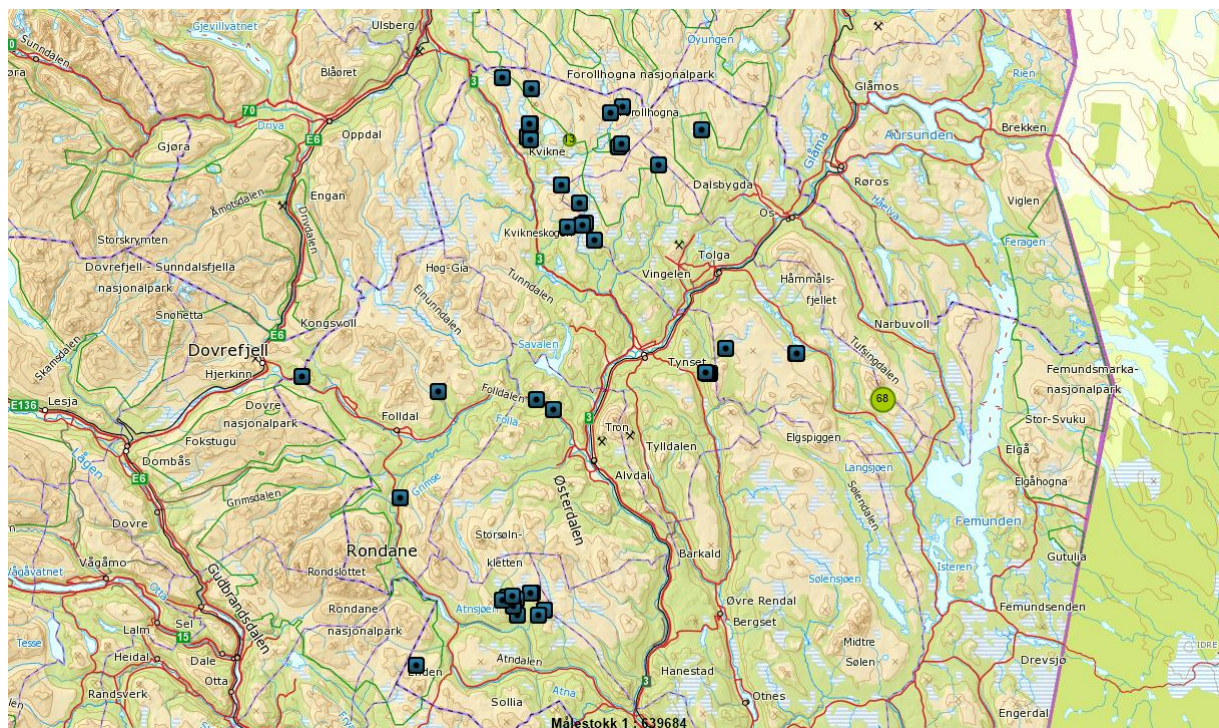
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2009. NINA Rapport 508
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2010. NINA Rapport 614
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2011. NINA Rapport 757
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2012. NINA Rapport 898
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2013. NINA Rapport 981
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2014. NINA Rapport 1086
- Rovbase

Tabell 2: Foreløpig oversikt over antall ynglinger av jerv i Hedmark i 2015 med vurdering, kjent status og hiets plassering, oppdatert pr 11.5. Fargene gjenspeiler uttak innenfor de to forvaltningsområdene i Hedmark.

Kommune	Lokalitet	Vurdering	Status
Trysil	Trysilfjellet	Dokumentert	
Tolga	Magnhildalen	Dokumentert	Hiuttak - tise og 2 valper
Stor-Elvdal	Mykleby	Dokumentert	Hiuttak – tise og 2 valper
Stor-Elvdal	Storfjellet	Antatt sikker	
Rendalen	Vestkjølen	Antatt sikker	
Rendalen	Sølensjøen	Dokumentert	
Rendalen	Byringen	Antatt sikker	
Os	Hummelfjellet	Dokumentert	Hiuttak - tise og 2 valper
Folldal	Atndalen	Dokumentert	Hiuttak – tise og 2 valper
Engerdal	Femundsmarka	Dokumentert	Hiuttak – tise og 3 valper
Engerdal	Kvitvola	Dokumentert	
Engerdal	Hogna	Dokumentert	

Skader på husdyr og tamrein

I Rovbase er det i beitesesongen 2014 registrert 129 dokumenterte og antatte jerveskader på sau i Hedmark. Til sammenligning ble det i 2013 dokumentert 66 jerveskader på sau i Hedmark. Det er ikke dokumentert jerveskade på tamrein i Hedmark i perioden 2013 – 2015. Antall sau som ble erstattet som antatt tatt av jerv i 2014 var 1737, mot 1785 i 2013.

Figur 1: Dokumenterte og antatte Jerveskader på sau i Hedmark i 2014 (grønn sirkel med tall angir antall skader innenfor et begrenset geografisk område).

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Vurderinger i forhold til hjemmelsgrunnlag

Rovviltnemnda i region 5 har myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av jerv, jf rovviltforskriften § 10, når kravene i § 7 og det regionale bestandsmålet, jf § 4 første ledd bokstav e, er oppfylt (tabell 1). Data for de tre siste årenes yngling legges til grunn for jerv, jf § 7 første ledd, tredje punktum.

I Hedmark viser de foreløpige tallene at det er registrert 12 jervekull i 2015. Gjennomsnittet for de tre siste årene (2012 – 2014) er 9, og over det regionale bestandsmålet på fem årlige ynglinger (tabell 1). Rovviltnemnda har dermed myndighet til å fastsette kvote for lisensfelling av jerv i 2015.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf naturmangfoldloven § 8, jf også rovviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til jerv er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt. Siste rapport som oppsummerer jervens bestandsstatus og -utvikling i Norge er NINA Rapport 1086. I tillegg er vårens SNO-inventeringer av ynglehi lagt inn i Rovbase. En av de store utfordringene med små bestander er at de er vanskelig å beskatte; en for hard beskatning behøver ikke å synes før etter flere år, og selv små tilfeldigheter i bestanden selv eller i miljøet kan føre til at rekrutteringen blir dårligere en tid.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark. Med differensiert forvaltning menes at *”hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene”*. Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt. Fylkesmannen viser her også til brev av 28.4.2014 fra Klima- og Miljødepartementet til rovviltnemndene om en tydeligere differensiering av forvaltningspraksis mellom de ulike sonene.

Ut i fra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om jervens bestandsstatus og utvikling i Norge, mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne foreslå en kvote for lisensfelling av jerv, uten at den samlede belastningen blir for stor eller at irreversible skader vil påføres jervebestanden, jf naturmangfoldloven §§ 8 og 10. §§ 9 og 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Vurderinger i forhold til fellingskvote og fellingsområde

Ved vurdering av kvote for lisensfelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Kravet til presisjon i forvaltningsvedtakene øker jo nærmere ned mot bestandsmålet den aktuelle rovviltart forvaltes.

I henhold til rovviltforskriften § 10 kan det fastsettes en kvote for lisensfelling av jerv i perioden 10.9. til 15.2.

Jerveskadene skjer i all hovedsak i nordlige deler av Hedmark, fra nordlige deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner og videre nordover. Det er typisk for jerv at skadene skjer ut over høsten. En del av beitelagene i områder der det også forekommer bjørn har forberedt tidlignanking fra 20. august, men det foreligger et behov for å begrense jervens utbredelse i prioriterte beiteområder i nordvest og dermed potensialet for jerveskader neste år.

Ved fastsetting av kvote for lisensfelling må nemnda også ta i betraktning naturlig dødelighet og andre dødsårsaker som må forventes gjennom et år. Etter at lisensjakta ble avsluttet den 15. februar, er det så langt i år tatt ut 18 individer gjennom ekstraordinære uttak. I tabellen under fremgår det antall jerv som er tatt ut gjennom skadefelling/ ekstraordinært uttak og gjennom lisensjakt siden 2013.

Tabell 3. Uttak av jerv i perioden 16.2 – 15.2 fra 2013 – 2015.

Periode	Skadefelling/ ekstraordinært uttak	Lisensjakt	Totalt
16.2.2013 – 15.2.2014	2	8	10
16.2.2014 – 15.2.2015	8	11	19
16.2.2015 -	18		

I tillegg er ett individ i 2013/2014 og ett individ i 2014/2015 gjenfunnet med ukjent dødsårsak.

Med henblikk på Stortingets rovviltforlik må målsettingen være at rovviltforvaltningen skjer på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig. I Stortingets rovviltforlik slås det videre fast at *”lisensfelling skal bli hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen, slik at ekstraordinære uttak av ynglelokaliteter over tid kan reduseres til et minimum”*.

Antallet ynglinger av jerv i Hedmark har siden 2010 ligget vesentlig over bestandsmålet. Med det uttaket som er gjort gjennom skadefelling og lisensfelling de senere år synes bestanden å ha holdt seg relativt stabil rundt 10 ynglinger. Gjennom ekstraordinære uttak er det så langt i år tatt ut et vesentlig høyere antall dyr enn på samme tid de foregående år. Uttaket så langt i år tilsvarer omtrent det samlede uttaket forrige år (se tabell 3). Ut fra et mål om å forvalte bestanden av jerv ned mot det vedtatte bestandsmålet, anser sekretariatet likevel at det er behov for å fastsette en kvote for lisensfelling. Ut fra kunnskap om bestandsstatus for jerv og kjent avgang av jerv, finner sekretariatet at en kvote for lisensfelling av 10 jerver i deler av Hedmark er forsvarlig med hensyn til den samlede belastningen på jervebestanden i Hedmark, jf naturmangfoldloven § 10. Med denne kvoten mener sekretariatet at bestandssituasjonen er slik at det fortsatt vil være potensial for fem årlige ynglinger av jerv kommende år.

Lisensfelling av jerv skal være skademotivert for å begrense veksten og/eller utbredelsen av jerv, jf rovviltforskriften § 10. Fellingsuttaket bør derfor rettes til områder der beitedyr i henhold til vedtatt forvaltningsplan skal ha prioritet, der skadepotensialet er størst, og der det er registrert betydelige skader til jerv tidligere. Det vises også til rovviltforliket der det slås fast at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Sekretariatet foreslår derfor at det åpnes for å felle 10 jerver, hvorav maksimalt fem hunndyr innenfor grønn sone i Hedmark. I blått område utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv (ulvesona), foreslår sekretariatet at det av den samme kvoten felles inntil tre jerver, hvorav maksimalt to hunndyr. Innenfor ulvesona er det iverksatt tunge forebyggende tiltak og det er sjeldent jerveskader på sau. Sekretariatet anbefaler at det ikke åpnes for lisensfelling innenfor ulvesona.

Dersom det åpnes for lisensfelling innenfor ulvesona, anbefaler sekretariatet at det i dette området ikke tillates båsfangst.

Kommunikasjon og rapportering

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst én gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en jervetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Videre gir forskriften jegeren plikter i forhold til rapportering om felte og påskutte dyr.

Sekretariatets forlag til vedtak

Kvotefor lisensfelling av jerv

Rovviltnemndene i region 5 viser til den nasjonale målsettingen om fem årlige ynglinger av jerv innenfor regionen. Data om de tre siste års ynglinger av jerv fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt viser at gjennomsnittlig antall ynglinger ligger på 9.

Rovviltnemnda anser dermed å ha myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av jerv, jf §§ 10 og 4 første ledd bokstav e og § 7 første ledd, tredje punktum i rovviltforskriften.

Rovviltnemnda viser til naturmangfoldloven § 7. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om jervens bestandsstatus og -utvikling i Hedmark, jf § 8 og § rovviltforskriften § 3 siste ledd. Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte lisensfellingkvoten på 10 jerver ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller en for stor samlet belastning, jf § 10. Forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark og føringene i rovviltforliket vil ligge til grunn for iverksettelse lisensfelling, jf også rovviltforskriften §§ 1 og 6. Gjennom denne differensierte forvaltningen er hensynet til lokalisering i naturmangfoldloven § 12 vurdert. Rovviltnemnda anser ikke at §§ 9 og 11 er relevant i denne sammenheng.

Ut fra den foreliggende dokumentasjon over bestandssituasjonen av jerv og vedtatt politikk finner rovviltnemnda at lisensfelling av jerv ikke er til hinder for å nå bestandsmålet i 2016. Ut fra et behov for å avverge skade på husdyr vedtas en kvote for lisensfelling av 10 jerver i Hedmark i perioden 10.9.2015 til 15.2.2016. Felling av 10 jerver anses ikke å true overlevelsen av jervebestanden på lang sikt, jf naturmangfoldloven § 5.

Lisensfelling skal være skademotivert. Uttaket bør skje i områder der tyngre forebyggende tiltak ikke kan redusere skadepotensialet av jerveskader på sau og tamrein. 10 jerver, hvorav maksimalt 5 hunndyr, kan felles i prioriterte beiteområder i Hedmark. Disse er merket som grønne i forvaltningsplanen. Av denne kvoten kan 3 dyr, hvorav maksimalt 2 hunndyr, felles i blått område utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv (ulvesona) i forvaltningsplanen. Innenfor ulvesona åpnes det ikke for lisensfelling av jerv.

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en jervetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten.

Rovviltnemndas vedtak er fattet med hjemmel i §§ 18 og 77 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009 nr 100, jf § 10, jf også §§ 4 og 7, i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005 nr 242.

Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.